

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до виконання практичних завдань
і плани семінарських занять
з навчальної дисципліни
"ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ
ТА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА"
для студентів спеціальності
8.15010008 "Публічне адміністрування"
денної форми навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри публічного адміністрування та регіональної економіки.

Протокол № 14 від 09.04.2014 р.

Укладач Шумська Г. М.

М54 Методичні рекомендації до виконання практичних завдань і плани семінарських занять з навчальної дисципліни "Державне регулювання економіки та економічна політика" для студентів спеціальності 8.15010008 "Публічне адміністрування" денної форми навчання / укл. Г. М. Шумська. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 36 с. (Укр. мов.)

Наведено плани практичних та семінарських занять за всіма темами, що розглядаються в рамках навчальної дисципліни. Подано рекомендації щодо основних питань та літературу для підготовки до участі в семінарських заняттях. Запропоновано розв'язання практичних завдань з метою закріплення студентами отриманих теоретичних знань та набуття професійних компетентностей у сфері державного регулювання економіки та економічної політики.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.15010008 "Публічне адміністрування" денної форми навчання.

Вступ

В умовах сучасного глобалізаційно-інформаційного світу особливого значення набуває державне регулювання економіки, яке покликане забезпечувати рівновагу і сталий розвиток країни в цілому. Означений безперечний факт актуалізує вивчення комплексу проблем, що мають безпосередній вплив на процес регулювання економіки та економічну політику. Конкретні напрями, форми та масштаби державного регулювання економіки визначаються характером і гостротою економічних, соціальних, екологічних та інших проблем у будь-якій країні певного періоду.

Державне регулювання економіки та економічна політика є сферою діяльності, що заслуговує на уважне вивчення внаслідок важливості її для загальної освіти студента, а також як однієї із нормативних дисциплін підготовки магістра з публічного адміністрування.

Навчальна дисципліна "Державне регулювання економіки та економічна політика" посідає важливе місце у навчальному процесі, оскільки надає методологічні, методичні знання, допомагає сформулювати практичне вміння щодо аналізу, оцінки і розробки заходів щодо реалізації економічної політики в Україні.

Метою навчальної дисципліни є з'ясування специфіки основних механізмів державного регулювання господарських процесів, ознайомлення з основними формами і методами їх реалізації в сучасних умовах України, визначення актуальних проблем реалізації економічної політики в Україні та засобів їх розв'язання.

Предметом навчальної дисципліни є засвоєння фундаментальних і прикладних засад державного управління господарськими процесами та механізмів реалізації фінансово-економічної політики держави в умовах суспільних трансформацій.

Вивчення теоретичних положень з даної навчальної дисципліни потребує закріплення цих знань, що відбувається під час практичних та семінарських занять.

Семінарське заняття – форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу. У процесі проведення семінарського заняття організовується дискусія навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів, а також проблемні питання, відповідь на які має бути знайдена в ході обговорення.

Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямована на формування вмінь та навичок виконання певних видів економічної роботи, а саме – розрахунків економічних показників та обґрунтування висновків. У процесі проведення практичного заняття студенти самостійно або в малих групах (при попередньому поясненні викладача) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності, практичні ситуації чи ділові ігри. Наприкінці заняття з метою виявлення ступеня засвоєння матеріалу викладачем проводиться перевірка роботи, яку виконували студенти, та підведення підсумків із виставленням відповідної оцінки залежно від результатів виконаної роботи. У межах дисципліни з метою опанування студентами всіх видів економічних розрахунків практичні заняття рекомендується проводити за окремо взятими темами чи, у деяких випадках, питаннями.

Змістовий модуль 1. Державне регулювання господарських процесів та економічної політики

Тема 1. Наукові засади державного регулювання господарських процесів та економічної політики

Мета вивчення теми: засвоєння теоретичних знань і формування професійних компетентностей щодо використання методів й інструментів державного регулювання економіки країни та її регіонів.

У результаті засвоєння теми у студентів повинні бути *сформовані професійні компетентності* щодо використання механізму дієвого державного регулювання господарських процесів у країні та її регіонах.

План семінарського заняття

Питання № 1. Основні теорії державного регулювання економіки (ДРЕ) та економічної політики (ЕП).

- 1.1. Теорія меркантилізму.
- 1.2. Економічний лібералізм.
- 1.3. Неокласична теорія. Теорія суспільного вибору.
- 1.4. Неолібералізм.
- 1.5. Кейнсіанська теорія.
- 1.6. Інституціональна теорія.

Методичні рекомендації до розкриття питання 1

Пропонується підготувати доповідь одному студенту на один із підпунктів питання № 1 за таким планом:

- 1) прізвища, роки життя, праці основних представників та стисла характеристика тієї чи іншої теорії ДРЕ та ЕП;
- 2) внесок представників тієї чи іншої теорії ДРЕ та ЕП у розвиток сучасної теорії ДРЕ та ЕП.

Питання № 2. Досвід здійснення ДРЕ та ЕП в Україні та зарубіжних країнах.

- 2.1. Особливості здійснення ДРЕ та ЕП в Україні.
- 2.2. Особливості здійснення ДРЕ та ЕП у Великобританії.
- 2.3. Особливості здійснення ДРЕ та ЕП в Японії.
- 2.4. Особливості здійснення ДРЕ та ЕП у Франції.
- 2.5. Особливості здійснення ДРЕ та ЕП у Швеції.

Методичні рекомендації до розкриття питання 2

Пропонується підготувати доповідь одному студенту на один із підпунктів питання № 2 за наступним планом:

- 1) визначити основні напрями реалізації ДРЕ та ЕП на прикладі окремої країни та навести конкретні приклади інструментів, за допомогою яких здійснюється процес ДРЕ окремої країни;
- 2) виявити переваги та недоліки (або сильні та слабкі сторони) процесу ДРЕ та ЕП окремої країни, а також обґрунтувати можливість чи неможливість використання досвіду окремої країни у сфері ДРЕ та ЕП України.

Питання № 3. Зв'язок навчальної дисципліни "ДРЕ та ЕП" з іншими навчальними дисциплінами.

Методичні рекомендації до розкриття питання 3

Пропонується підготувати доповідь одному студенту на один із підпунктів питання № 3 за наступним планом:

- 1) визначити сутність кожної з дисциплін;
- 2) продемонструвати на прикладах зв'язок навчальної дисципліни

"ДРЕ та ЕП" з іншими навчальними дисциплінами (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Зв'язок дисципліни "ДРЕ та ЕП" з іншими дисциплінами

Назва дисципліни	Інформація, яку надає дисципліна "ДРЕ та ЕП" іншим дисциплінам	Інформація, яку надають дисципліні "ДРЕ та ЕП" інші дисципліни
...

Тема 2. Державна економічна політика та механізми її реалізації

Мета вивчення теми: засвоєння теоретичних знань та формування професійних компетентностей щодо обґрунтування способів реалізації різних видів державної економічної політики (ДЕП) в країні та її регіонах.

У результаті засвоєння теми у студентів повинні бути *сформовані професійні компетентності* щодо прийняття управлінських рішень для модернізації ДРЕ та ЕП, використовуючи європейські підходи і вітчизняний досвід.

План семінарського заняття

Питання № 1. Сутність, мета та основні завдання ДЕП.

Методичні рекомендації до розкриття питання 1

Пропонується підготувати доповідь одному студенту за наступним планом:

1) навести підходи вчених щодо трактування поняття "ДЕП", використовуючи знання про основні теорії ДРЕ та ЕП;

2) визначити стратегічні і тактичні цілі, а також основні завдання реалізації сучасної ДЕП України на основі відповідної нормативно-правової бази;

3) ґрунтуючись на теоретичних знаннях про ДЕП та практиці реалізації сучасної ДЕП України, всіма студентами (або студентами, що об'єдналися

у декілька малих груп) здійснюється побудова "дерева цілей" (рис. 2.1).

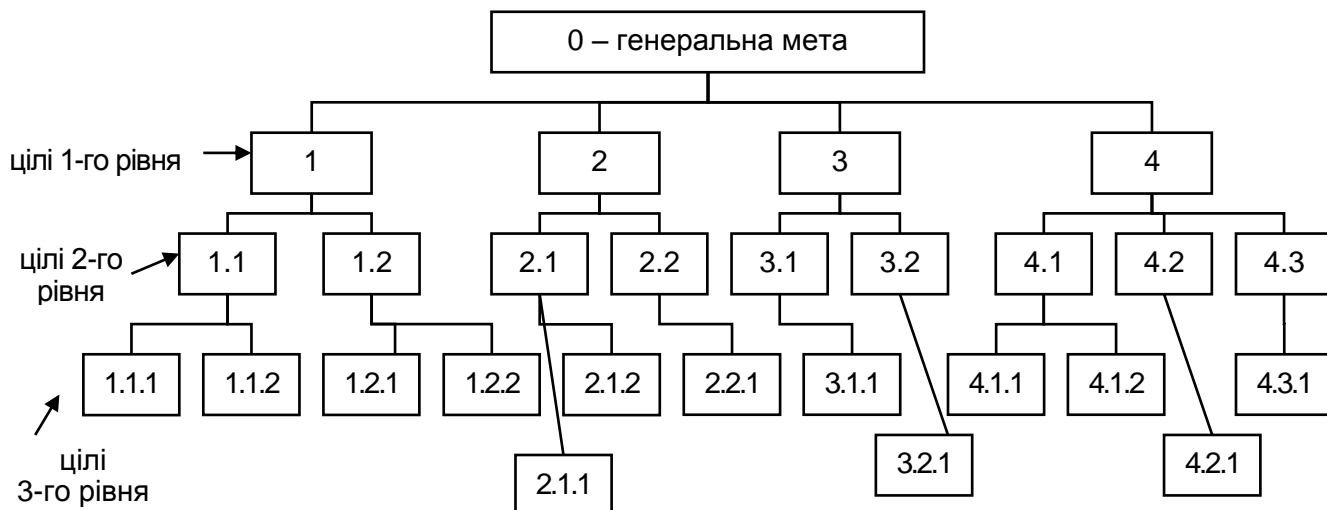


Рис. 2.1. Приклад форми "дерева цілей"

Питання № 2. Принципи реалізації ДЕП та їх застосування на практиці.

Методичні рекомендації до розкриття питання 2

Пропонується розкриття питання одному студентіві за наступним планом:

- 1) визначити сутність кожного принципу реалізації ДЕП;
- 2) порівняти принципи реалізації ДЕП між собою та проаналізувати їх застосування на практиці.

Питання № 3. Форми, методи та інструменти реалізації ДЕП на макро-, мезо- та мікрорівнях.

Методичні рекомендації до розкриття питання 3

Пропонується розкриття питання одному студентіві за наступним планом:

- 1) представити інформацію про основні форми реалізації ДЕП в Україні та інших країнах світу на макро-, мезо- та мікрорівнях;
- 2) надати класифікацію, стисло характеристику основних методів реалізації ДЕП та навести приклади використання цих методів у практиці ДРЕ;

3) порівняти методи та інструменти реалізації ДЕП між собою та проаналізувати їх застосування на макро-, мезо- та мікрорівнях.

Питання № 4. Протиріччя у процесі реалізації ДЕП в Україні.

Методичні рекомендації до розкриття питання 4

Пропонується провести обговорення щодо виявлених протиріч у процесі реалізації ДЕП в Україні. Для цього необхідно всім студентам (або студентам, що об'єдналися у декілька малих груп) заповнити порожні блоки прикладами можливих протиріч у процесі реалізації ДЕП на рис. 2.2.

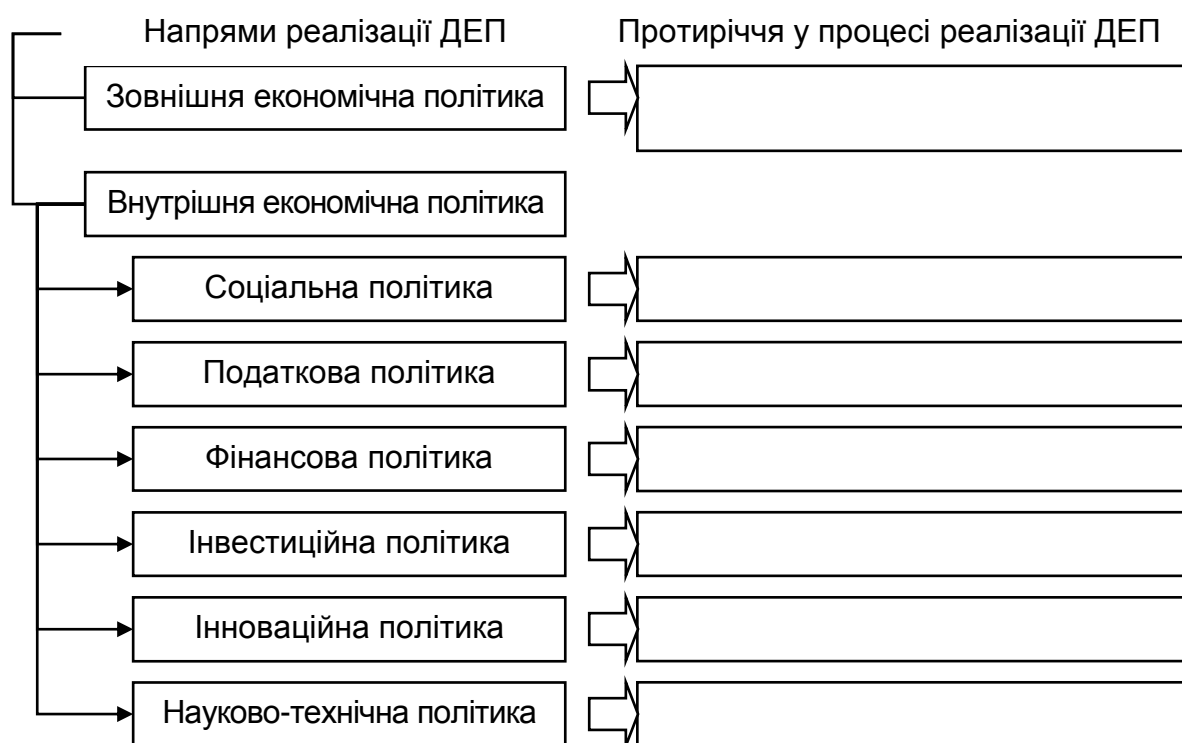


Рис. 2.2. Протиріччя у процесі реалізації ДЕП

Практичне завдання 2.1

Використовуючи представлені у табл. 2.1 основні параметри грошово-кредитної політики, визначте:

величину номінального й реального ВВП у 2009 – 2013 рр.;

рівень монетизації економіки за аналізований період, його темпи зростання і темпи приросту;

темпи зростання і темпи приросту швидкості обертання грошей у країні.

Зробіть висновки.

Таблиця 2.1

Основні параметри грошово-кредитної політики

Дата	Грошова маса, млрд грн (ГМ)	Швидкість обертання грошей, кількість обертів за рік (V)	Індекс цін (I _ц)
На 01.01.2010	487,3	1,87	1,123
На 01.01.2011	598,4	1,81	1,091
На 01.01.2012	664,4	1,98	1,046
На 01.01.2013	771,1	1,83	1,002
На 01.01.2014	890,2	1,63	1,005

Методичні рекомендації до виконання завдання 2.1

Монетизація економіки – макроекономічний показник, що характеризує ступінь забезпеченості економіки грошима, необхідними для здійснення платежів і розрахунків, та відображає забезпеченість процесів виробництва та споживання відповідною грошовою масою. *Монетизація економіки* – це інтегральний показник, який відображає довіру суспільства до національної валюти, до політики монетарної влади, а також рівень кредитної активності.

Рівень монетизації ($P_{м.е.}$) є одним із показників, які характеризують економічний розвиток країни, і може бути індикатором ефективності роботи існуючого механізму грошової трансмісії.

Рівень монетизації економіки розраховується у відсотках як відношення грошової маси (грошового агрегату M_2 – готівка, грошові кошти на рахунках підприємств і внески населення в банках) до номінального ВВП. Цей показник обернено пропорційний до швидкості обертання грошей (V): при збільшенні рівня монетизації економіки швидкість обертання грошей зменшується і, навпаки.

Динаміка показника рівня монетизації економіки залежить від ступеня довіри суб'єктів економіки до національної грошової одиниці: чим вищим є рівень монетизації, тим більшим, за інших рівних умов, є попит на реальні гроші. У кінцевому рахунку, рівень монетизації економіки визначається рівнем розвитку економіки. Теоретично оптимальне його значення повинно перевищувати 50 %. Рівень монетизації

економіки вважається достатнім тоді, коли його значення складає 70 % (або хоча б 60 %).

Швидкість обертання грошей (V) розраховується як відношення величини номінального ВВП до величини грошової маси (ГМ). *Швидкість обертання грошей* характеризує частоту, з якою кожна одиниця наявних в обороті грошей (гривня, долар тощо) використовується в середньому для реалізації товарів і послуг за певний період (рік, квартал, місяць).

Виходячи з відомого рівняння обміну І. Фішера [12], величину швидкості обертання грошей також можна визначити за формулою:

$$V = \frac{P \times Q}{M} \times 100, \quad (2.1)$$

де V – швидкість обертання грошей;

P – середній рівень цін на товари та послуги;

Q – фізичний обсяг товарів та послуг, що реалізовані в даному періоді;

M – середня маса грошей, що перебуває в обороті за даний період.

З наведеної вище формули (2.1) виходить, що величина швидкості обертання грошей прямо пропорційно пов'язана з номінальним ВВП (P×Q) й обернено пропорційно – з обсягом маси грошей, що є в обороті.

Темпи зростання (ТЗ) і *темпи приросту (ТП)* показників визначаються за наступними формулами:

$$ТЗ = \frac{\Pi_i}{\Pi_{i-1}} \times 100, \quad (2.2)$$

$$ТП = \frac{\Pi_i - \Pi_{i-1}}{\Pi_{i-1}} \times 100, \quad (2.3)$$

де Π_i , Π_{i-1} – величини показників, які аналізуються, відповідно, за даний і попередній роки.

Тема 3. Система макроекономічних показників та їх застосування в практиці регулювання економіки

Мета вивчення теми: засвоєння теоретичних знань та формування професійних компетентностей щодо оцінки впливу застосування різних

інструментів і методів ДРЕ на основні макроекономічні параметри країни.

У результаті засвоєння теми у студентів повинні бути *сформовані професійні компетентності* щодо розрахунку основних макроекономічних показників у країні та застосовування їх економічної сутності для ефективного ДРЕ країни.

Практичне завдання 3.1

Розрахувати обсяг валового внутрішнього продукту (ВВП) на стадії утворення первинних доходів і кінцевого використання, а також обсяг чистого внутрішнього продукту (ЧВП). Вихідні дані для розрахунків подано у табл. 3.1. Зробити висновки.

Таблиця 3.1

Вихідні дані для розрахунків (у млрд грн)

Показники	Значення показника
Амортизаційні відрахування	18
Валові приватні внутрішні інвестиції	82,5
Заробітна плата найманих працівників	327
Відрахування на соціальні заходи	124,5
Податки на виробництво та імпорт	30
Чистий експорт товарів і послуг	16,5
Державні витрати	135
Валовий прибуток, змішаний дохід	67,5
Субсидії на виробництво та імпорт	3
Кінцеві споживчі витрати домогосподарств на товари та послуги	330

Методичні рекомендації до виконання завдання 3.1

ВВП на стадії утворення первинних доходів (методу за доходами) розраховується як сума всіх видів факторних доходів (оплата праці найманих працівників; податки на виробництво та імпорт за винятком субсидій, пов'язаних з виробництвом; валовий прибуток, змішаний дохід).

ВВП на стадії кінцевого використання (методу за витратами) розраховується як сума видатків усіх економічних агентів, які використовують ВВП: домогосподарств, фірм, держави й іноземців, які експортують товари з даної країни:

$$\text{ВВП} = V_{\text{кінц. спож.}} + I_{\text{прив. внутр.}} + D + E_{\text{ч}}, \quad (3.1)$$

де $V_{\text{кінц. спож}}$ – кінцеві споживчі витрати домогосподарств на товари й послуги (за винятком видатків на придбання житла), грн;

$I_{\text{прив. внутр}}$ – чисті приватні внутрішні інвестиції, які розраховуються як різниця між валовими приватними внутрішніми інвестиціями (на будівництво будинків і споруджень, придбання устаткування, машин, нових технологій, створення товарно-матеріальних запасів тощо) й амортизацією (споживання основного капіталу), і характеризують чистий приріст обсягу нагромадженого капіталу, грн;

D – державні видатки (на утримання армії, апарата управління, виплату заробітної плати тощо). Усі державні трансфертні платежі вилучаються з розрахунків, оскільки вони є формою перерозподілу, грн;

$E_{\text{ч}}$ – чистий експорт товарів і послуг за кордон (розраховується як різниця між експортом й імпортом товарів і послуг).

ЧВП розраховується як різниця між ВВП і амортизацією.

Практичне завдання 3.2

Оцінити структуру і динаміку ВВП у фактичних цінах, використовуючи дані, що наведено у табл. 3.2 [36]. Зробити висновки.

Таблиця 3.2

ВВП в Україні за категоріями кінцевого використання (у млн грн)

Показники	2011 рік	2012 рік	2013 рік
Валовий внутрішній продукт	розрахувати	розрахувати	розрахувати
Кінцеві споживчі витрати:	1 105 201	1 269 601	1 350 220
домашніх господарств	857 306	986 540	1 057 781
некомерційних організацій	9 197	10 245	10 765
сектору загального державного управління:	238 698	272 816	281 674
індивідуальні споживчі витрати	157 746	182 286	189 078
колективні споживчі витрати	80 952	90 530	92 596
Валове нагромадження основного капіталу	247 850	265 349	264 336
Зміна запасів матеріальних оборотних коштів	34 091	-8 737	-36 105
Придбання за виключенням вибуття цінностей	533	723	243
Експорт товарів і послуг	707 953	717 347	681 899
Імпорт товарів і послуг	-779 028	-835 394	-805 662

Методичні рекомендації до виконання завдання 3.2

ВВП на стадії використання (витратний метод) розраховується як сума кінцевого споживання товарів та послуг, валового нагромадження, сальдо експорту-імпорту товарів та послуг. У свою чергу, *валове нагромадження включає*: валове нагромадження основного капіталу; зміну запасів матеріальних оборотних коштів; чисте придбання цінностей (придбання за виключенням вибуття цінностей).

Структура ВВП характеризується питомою вагою кожної складової. *Питома вага* ($ПВ_a$), або частка показника a_i (кожна категорія кінцевого використання) у показнику A_i (величина ВВП), визначається за формулою:

$$ПВ_a = \frac{a_i}{A_i} \times 100. \quad (3.2)$$

Практичне завдання 3.3

На підставі даних, наведених у табл. 3.3 [36], розрахувати реальний ВВП України у зазначені роки, темпи зростання й приросту реального й номінального ВВП, а також визначити темпи інфляції.

Таблиця 3.3

Номінальний ВВП та індекс цін в Україні 2010 – 2013 рр.

Показники	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік
Номінальний ВВП, млрд грн	1 082,6	1 316,6	1 408,8	1 454,9
Індекс цін	1,091	1,046	1,002	1,005

Методичні рекомендації до виконання завдання 3.2

Реальний ВВП розраховується за допомогою коректування номінального ВВП на індекс цін (відношення номінального ВВП та індексу цін).

Темпи зростання (ТЗ) і *темпи приросту* (ТП) визначаються за

формулами (2.2) і (2.3).

Для розрахунків *темпу інфляції* використовується формула:

$$T_i = \frac{I_{ц1} - I_{ц0}}{I_{ц0}} \times 100, \quad (3.3)$$

де $I_{ц1}$, $I_{ц0}$ – відповідно індекси цін у поточному і попередньому роках.

Змістовий модуль 2. Напрями реалізації та показники оцінки державної економічної політики

Тема 4. Фактори, критерії та показники економічного зростання

Мета вивчення теми: засвоєння теоретичних знань та формування професійних компетентностей щодо розрахунку основних показників, які характеризують економічне зростання (спад) в країні, а також їх застосування для ефективного ДРЕ країни.

У результаті засвоєння теми у студентів повинні бути *сформовані такі професійні компетентності* щодо обґрунтування критеріїв для оцінювання наслідків прийнятих управлінських рішень під час вибору стратегії економічного зростання економіки на макро- та мезорівнях.

План семінарського заняття

Питання № 1. Типи і критерії економічного зростання в Україні та інших країнах світу.

Методичні рекомендації до розкриття питання 1

Пропонується розкриття питання одному студентові за наступним планом:

1) визначити сутність кожного типу економічного зростання в Україні, а також надати інформацію щодо основних типів економічного зростання в інших країнах світу;

2) надати інформацію щодо основних критеріїв економічного зростання, а також навести конкретні приклади цих критеріїв в Україні та

в інших країнах світу.

Питання № 2. Фактори економічного зростання та специфіка їх дії в Україні.

Методичні рекомендації до розкриття питання 2

Пропонується розкриття питання одному студентові за наступним планом:

- 1) дати характеристику основних груп факторів економічного зростання;
- 2) навести приклад дії кожного з факторів економічного зростання на розвиток України;
- 3) оцінити вплив (прямий чи непрямий) факторів економічного зростання на розвиток України.

Практичне завдання 4.1

Проаналізувати абсолютне та відносне зростання (спад) величини номінального ВВП у динаміці, а також величини ВВП на душу населення країни.

Побудувати графік, що відображає тенденції зміни величини ВВП на душу населення в Україні за роками. Зробити обґрунтовані висновки.

Таблиця 4.1

Динаміка номінального ВВП та середньорічної чисельності населення України [36]

Роки	Номінальний ВВП (у фактичних цінах), млн грн	Середньорічна чисельність населення, тис. осіб
2006	544 153	46 646,0
2007	720 731	46 372,7
2008	948 056	46 143,7
2009	913 345	45 962,9
2010	1 082 569	45 778,5
2011	1 316 600	45 633,6
2012	1 408 889	45 553,0
2013	1 454 900	45 489,6

Методичні рекомендації до виконання завдання 4.1

Стан розвитку країни можна оцінити за допомогою показника "ВВП у розрахунку на душу населення", тобто ВВП у розрахунку на 1 особу:

$$\text{ВВП}_{1\text{особу}} = \frac{\text{ВВП}_H}{\text{Ч}_{\text{сер.}}}, \quad (4.1)$$

де ВВП_H – номінальний ВВП, грн;

$\text{Ч}_{\text{сер.}}$ – середньорічна чисельність населення, осіб.

Абсолютне зростання (спад) величини показника у даному році (звітному) порівняно з показником попереднього року визначається на основі розрахунку показника "абсолютне відхилення". Цей показник може мати *позитивне значення* (спостерігається зростання показника у даному році порівняно з попереднім роком) або *від'ємне значення* (спостерігається спад показника у даному році порівняно з попереднім роком). Розрахунок абсолютного відхилення показника у даному році порівняно з попереднім здійснюється за наступною формулою:

$$\text{AB} = \Pi_i - \Pi_{i-1}, \quad (4.2)$$

де Π_i , Π_{i-1} – величини показників, які аналізуються, відповідно, за даний і попередній роки.

Відносне зростання (спад) величини показника у даному році (звітному) порівняно з показником попереднього року визначається на основі розрахунку показників "темпи зростання" і "темпи приросту", які визначаються за формулами (2.2) і (2.3).

Розрахунок основних показників рекомендується проводити у табл. 4.2.

Таблиця 4.2

Розрахункові дані

Роки	Номінальний ВВП			ВВП на душу населення		
	AB, млн грн	ТЗ, %	ТП, %	AB, грн / особу	ТЗ, %	ТП, %
2006						
2007						
2008						
2009						

2010						
2011						
2012						
2013						

Практичне завдання 4.2

На основі даних, представлених у табл. 4.3 [36], визначте темпи зростання і темпи приросту величини державного та гарантованого державою боргу України (загального боргу України), а також окремо зовнішнього і внутрішнього боргу за аналізований період. Здійсніть аналіз розрахованих показників. Зробіть висновки.

Таблиця 4.3

Вихідні дані для розрахунків (у млн грн)

Період	Загальний борг	Зовнішній борг	Внутрішній борг
на 01.01.2013	515 510,5	308 999,8	206 510,7
на 01.02.2013	527 451,8	309 852,8	217 599,0
на 01.03.2013	531 925,9	304 804,1	227 121,8
на 01.04.2013	538 852,2	302 955,6	235 896,6
на 01.05.2013	553 392,7	313 029,8	240 362,9
на 01.06.2013	548 154,1	301 178,5	246 975,6
на 01.07.2013	545 095,7	293 695,2	251 400,5
на 01.08.2013	553 265,1	294 776,9	258 488,2
на 01.09.2013	546 336,1	288 244,7	258 091,4
на 01.10.2013	552 000,5	290 471,5	261 529,0
на 01.11.2013	550 215,2	289 616,1	260 599,1
на 01.12.2013	549 463,4	280 223,4	269 240,0
на 01.01.2014	584 114,1	300 025,4	284 088,7

Методичні рекомендації до виконання завдання 4.2

Темпи зростання (ТЗ) і темпи приросту (ТП) визначаються за формулами (2.2) і (2.3).

Розрахунок основних показників рекомендується проводити у табл. 4.4.

Розрахункові дані

Період	Загальний борг		Зовнішній борг		Внутрішній борг	
	ТЗ, %	ТП, %	ТЗ, %	ТП, %	ТЗ, %	ТП, %
1	2	3	4	5	6	7
на 01.01.2013						
на 01.02.2013						
на 01.03.2013						
на 01.04.2013						
на 01.05.2013						

Закінчення табл. 4.4

1	2	3	4	5	6	7
на 01.06.2013						
на 01.07.2013						
на 01.08.2013						
на 01.09.2013						
на 01.10.2013						
на 01.11.2013						
на 01.12.2013						
на 01.01.2014						

Практичне завдання 4.3

Визначте темпи зростання обсягу ВВП на душу населення у звітному році порівняно з попереднім, якщо у попередньому році ВВП становив 1 408 889 млн грн, ВВП на душу населення – 30 928,56 грн. У звітному році ВВП зріс на 3,27 %, а чисельність населення скоротилась на 0,14 %.

Практичне завдання 4.4

Визначити приріст реального ВВП у розрахунковому році, якщо у базовому році номінальний ВВП становив 1 408 889 млн грн. У розрахунковому році номінальний ВВП зростає на 3,27 %, а ціни за рік на

0,5 %.

Практичне завдання 4.5

Відомо, що середньомісячна заробітна плата одного працівника в Україні у 2013 році склала 3 265 грн. Темпи зростання середньомісячної заробітної плати одного працівника в Україні у 2013 році порівняно з 2012 роком склали 107,9 %, а темпи зростання цього показника у 2012 році порівняно із 2011 роком – 114,9 %.

Розрахуйте розмір середньомісячної заробітної плати одного працівника в Україні у 2011 і 2012 роках. Побудуйте графік, що висвітлює зміни середньомісячної заробітної плати одного працівника в Україні у 2011 – 2013 рр.

Тема 5. Державне регулювання підприємництва та регуляторна політика в Україні

Мета вивчення теми: засвоєння теоретичних знань та формування професійних компетентностей щодо вибору доцільних інструментів державного регулювання підприємництва та регуляторного впливу на господарські процеси на різних рівнях державного управління.

У результаті засвоєння теми у студентів повинні бути *сформовані професійні компетентності* щодо розробки рекомендацій органам державної влади відносно застосування тих чи інших варіантів регулювання підприємництва в країні.

План семінарського заняття

Питання № 1. Основні механізми регулювання підприємницької діяльності в Україні.

Методичні рекомендації до розкриття питання 1

Пропонується розкриття питання одному студентові за наступним планом:

- 1) визначити сутність механізму регулювання підприємницької

діяльності в Україні, а також надати інформацію щодо основних складових цього механізму;

2) надати інформацію щодо зарубіжного досвіду регулювання підприємницької діяльності, а також навести конкретні приклади регулювання підприємництва в Україні та в інших країнах світу.

Питання № 2. Механізм стимулювання інноваційної активності підприємств у різних країнах світу.

Методичні рекомендації до розкриття питання 2

Пропонується розкриття питання одному студентові за наступним планом:

1) визначити сутність механізму стимулювання інноваційної активності підприємств в Україні, а також надати інформацію щодо основних складових цього механізму;

2) надати інформацію щодо зарубіжного досвіду стимулювання інноваційної активності підприємств, а також навести конкретні приклади стимулювання інноваційної активності підприємств в Україні та в інших країнах світу.

Питання № 3. Визначення державного впливу на розвиток інноваційного підприємництва в Україні.

Методичні рекомендації до розкриття питання 3

Пропонується розкриття питання одному студентові за наступним планом:

1) визначити сутність і нормативно-правові основи процесу регулювання інноваційного підприємництва в Україні;

2) надати інформацію щодо зарубіжного досвіду регулювання інноваційного підприємництва, а також навести конкретні приклади регулювання інноваційного підприємництва в Україні та в інших країнах світу, зокрема із застосуванням статистичного матеріалу.

Питання № 4. Необхідність та основні напрями запровадження регуляторної політики у сучасних умовах розвитку України.

Методичні рекомендації до розкриття питання 4

Пропонується розкриття питання одному студентові за наступним планом:

1) визначити сутність поняття "регуляторна політика", а також обґрунтувати позитивні та негативні сторони запровадження регуляторної політики у сучасних умовах розвитку України на основі аналізу відповідної нормативно-правової бази;

2) надати інформацію щодо основних напрямів запровадження регуляторної політики в Україні, а також зарубіжного досвіду цього процесу;

3) навести конкретні приклади ефективного й неефективного здійснення регуляторної політики в Україні.

Тема 6. Механізми структурної та інноваційно-інвестиційної політики

Мета вивчення теми: засвоєння теоретичних знань та формування професійних компетентностей щодо оцінювання впливу застосування різних інструментів і методів реалізації структурної та інноваційно-інвестиційної політики на основні макроекономічні параметри країни.

У результаті засвоєння теми у студентів повинні бути *сформовані професійні компетентності* щодо розрахунків основних показників, що характеризують ефективність реалізації структурної та інноваційно-інвестиційної політики в країні.

План семінарського заняття

Питання № 1. Специфіка державного регулювання інноваційно-інвестиційних процесів в Україні.

Методичні рекомендації до розкриття питання 1

Пропонується розкриття питання одному студентові за наступним планом:

1) визначити сутність поняття "структурна політика" й "інноваційно-інвестиційна політика", а також виявити специфіку державного регулювання інноваційно-інвестиційних процесів в Україні на основі аналізу відповідної нормативно-правової бази;

2) проаналізувати наслідки реалізації структурної політики в Україні та в інших країнах світу;

3) навести конкретні приклади ефективного та неефективного здійснення структурної й інноваційно-інвестиційної політики в Україні.

Питання № 2. Регіональні інвестиційні програми та показники економічної ефективності інвестицій в Україні.

Методичні рекомендації до розкриття питання 2

Пропонується розкриття питання одному студентові за наступним планом:

1) надати інформацію щодо наявних і потенційних регіональних інвестиційних програм, дати їм характеристику;

2) на прикладі обраної регіональної інвестиційної програми здійснити аналіз щодо її ефективності для соціально-економічного розвитку території;

3) здійснити аналіз (виявити позитивні та негативні сторони) доцільності залучення національних й іноземних інвестицій у різні сфери національної господарської системи.

Практичне завдання 6.1

Здійснити прогнозування регіональної структури інвестицій в основний капітал в Україні. Вихідні дані у базовому році представлено у табл. 6.1, а у прогнозованому році – у табл. 6.2.

Таблиця 6.1

Вихідні дані для розрахунків (базовий рік)

Показники	Значення показників
1. Валовий внутрішній продукт (ВВП _{t-1}), млн грн	1 454 900
2. Інвестиції в основний капітал (КВ _{t-1}), млн грн	247 891,6
3. Частка інвестицій в основний капітал у ВВП (К _{t-1}), %	

Вихідні дані для розрахунків у прогнозному році
(на основі експертних оцінок)

Показники	Значення показників
1. Зростання ВВП у прогнозному році порівняно із базовим роком, %	5,5
2. Величина ВВП у прогнозному році ($V_{p,t}$), млн грн	
3. Коефіцієнт зростання частки інвестицій в основний капітал у ВВП прогнозного року	1,065
4. Частка інвестицій в основний капітал у ВВП прогнозного року (K_t)	
5. Інвестиції в основний капітал у прогнозному році (KB_t), млн грн	

Обсяги інвестицій в основний капітал за регіонами України у базовому році подано у табл. 6.3 (стовпчик 2). Експертна оцінка регіональної структури інвестицій в основний капітал у прогнозному році наведена у табл. 6.3 (стовпчик 4).

**Прогнозування регіональної структури інвестицій
в основний капітал**

Україна та її регіони	Обсяг інвестицій в основний капітал за регіонами у базовому році, млн грн	Регіональна структура інвестицій у базовому році, % ($K_{p(t-1)i}$)	Експертна оцінка зміни регіональної структури інвестицій у прогнозному році, %	Прогноз обсягу інвестицій за регіонами у прогнозному році, млн грн ($KB_{p(t)i}$)
Україна	247 891,6		100,00	
Автономна Республіка Крим	14 383,4			
Вінницька	5 757,5		2,05	
Волинська	3 104,6		1,50	
Дніпропетровська	20 456,3		9,50	
Донецька	26 939,6		13,00	
Житомирська	2 755,3		2,00	

Закарпатська	2 331,4		2,00	
Запорізька	6 271,3		7,00	
Івано-Франківська	4 531,7		2,00	
Київська	19 462,7		4,00	
Кіровоградська	3 039,5		1,50	
Луганська	11 110,9		5,00	
Львівська	8 803,2		5,00	
Миколаївська	4 603,8		2,00	
Одеська	10 415,4		4,00	
Полтавська	8 398,8		6,00	
Рівненська	2 673,3		2,25	
Сумська	2 496,0		2,25	
Тернопільська	2 830,6		2,00	
Харківська	8 435,0		7,00	
Херсонська	1 934,2		1,00	
Хмельницька	3 144,0		2,00	
Черкаська	3 041,0		1,50	
Чернівецька	2 127,2		1,00	
Чернігівська	2 586,8		1,45	
м. Київ	64 072,4		10,00	
м. Севастополь	2 185,7		0,50	

Методичні рекомендації до виконання завдання 6.1

Прогнозування регіональної структури інвестицій в основний капітал здійснюється за наступними етапами:

1) розрахувати частку інвестицій в основний капітал у ВВП (K_{t-1}) у базовому році (визначити питому вагу інвестицій в основний капітал в обсязі ВВП України за формулою (3.2). Отриманий результат занести у рядок 3 табл. 6.1;

2) розрахувати обсяг ВВП у прогнозованому періоді ($ВВП_t$) (обсяг ВВП корегується на відсоток зростання). Отриманий результат занести у рядок 2 табл. 6.2;

3) визначити частку інвестицій в основний капітал (K_t) у ВВП у прогнозованому році за наступною формулою:

$$K_t = \frac{K_{t-1}}{100} \times 1,065, \quad (6.1)$$

де 1,065 – коефіцієнт зростання частки інвестицій в основний капітал у ВВП прогнозного року.

Отриманий результат занести у рядок 4 табл. 6.2;

4) розрахувати обсяг інвестицій в основний капітал у прогнозованому періоді в цілому по Україні (KB_t) за наступною формулою:

$$KB_t = VВП_t \times K_t. \quad (6.2)$$

Отриманий результат занести у рядок 4 табл. 6.2

На основі даних, представлених у табл. 6.1 і табл. 6.2, заповнити табл. 6.3;

5) визначити регіональну структуру інвестицій в основний капітал у базовому році ($K_{p(t-1)i}$) (визначити питому вагу інвестицій в основний капітал кожного регіону в загальному обсязі інвестицій в основний капітал України) за наступною формулою:

$$K_{p(t-1)i} = \frac{KB_{p(t-1)i}}{KB_{t-1}} \times 100, \quad (6.3)$$

де $KB_{p(t-1)i}$ – інвестиції в основний капітал у базовому році в i -му регіоні.

Отримані дані занести у стовпчик 3 табл. 6.3;

6) здійснити прогноз обсягу інвестицій в основний капітал за регіонами України ($KB_{p(t)i}$) за наступною формулою:

$$KB_{p(t)i} = KB_t \times \frac{K_{p(t)i}}{100}. \quad (6.4)$$

Отримані дані занести у стовпчик 5 табл. 6.3.

На основі отриманих результатів зробити обґрунтовані висновки, а також побудувати графік, що висвітлює тенденції зміни обсягу інвестицій в основний капітал за регіонами України.

Практичне завдання 6.2

Визначити, в якій країні структурний ефект позитивно впливає на її економічний розвиток.

Вихідні дані для розрахунків індексу структурних змін наведено у табл. 6.4.

Зробити обґрунтовані висновки.

Таблиця 6.4

Вихідні дані для розрахунків

Вид економічної діяльності	Виробництво товарів і послуг, млн грн			
	Країна "А"		Країна "Б"	
	базовий рік	звітний рік	базовий рік	звітний рік
1	3 285	3 830	2 715	2 455
2	2 350	2 520	3 630	3 270
3	1 470	1 625	3 285	3 810

Методичні рекомендації до виконання завдання 6.1

Для визначення структурного ефекту у країні необхідно розрахувати *індекс структурних змін*, який обчислюється за наступною формулою:

$$I_c = \frac{(|a_1| + |a_2| + \dots + |a_n|)}{n}, \quad (6.5)$$

де a_i – абсолютна величина зміни питомої ваги i -го елемента структури економіки;

n – кількість структурних елементів.

Чим вище значення індексу структурних змін, тим більшим є структурний ефект і тим більш позитивний його вплив на економічний розвиток країни (регіону).

Тема 7. Аналіз економічної політики за провідними напрямками її реалізації в сучасних умовах України

Мета вивчення теми: засвоєння теоретичних знань та формування професійних компетентностей щодо обґрунтування способів реалізації різних видів ДЕП в країні та її регіонах.

У результаті засвоєння теми у студентів повинні бути *сформовані професійні компетентності* щодо вибору з альтернативних варіантів раціональні управлінські рішення у процесі реалізації того чи іншого виду ДЕП в країні та її регіонах.

Практичне завдання 7.1

Здійсніть аналіз бюджетної політики України на основі оцінки боргової безпеки країни за аналізований період, використовуючи вихідні дані, що наведені у табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Вихідні дані для розрахунків (у млрд грн) [38]

Складові державного боргу та обсяги з обслуговування державного боргу	Період	
	на 31.12.2011 р.	на 31.12.2012 р.
1	2	3
<i>Загальна сума державного та гарантованого державою боргу</i>	розрахувати	розрахувати
Державний борг	розрахувати	розрахувати
<i>Внутрішній борг</i>	розрахувати	розрахувати
заборгованість перед юридичними особами	158,29	187,26
заборгованість перед банківськими установами	3,17	3,04
<i>Зовнішній борг</i>	розрахувати	розрахувати
заборгованість за позиками, наданими міжнародними фінансовими організаціями	84,34	80,1

Закінчення табл. 7.1

1	2	3
заборгованість за позиками, наданими закордонними органами управління	10,72	9,01
заборгованість за позиками, наданими іноземними комерційними банками	15,98	0,00
заборгованість, не віднесена до інших категорій	84,76	119,72
Гарантований державою борг	розрахувати	розрахувати
<i>Внутрішній борг</i>	розрахувати	розрахувати
заборгованість перед юридичними особами	5,81	9,97
заборгованість перед банківськими установами	6,43	6,24
заборгованість, не віднесена до інших категорій	–	–
<i>Зовнішній борг</i>	розрахувати	розрахувати
заборгованість за позиками, наданими міжнародними фінансовими організаціями	61,53	40,55

заборгованість за позиками, наданими закордонними органами управління	1,52	1,98
заборгованість за позиками, наданими іноземними комерційними банками	12,63	25,78
заборгованість, не віднесена до інших категорій	27,92	31,77
Обсяг сукупних платежів з обслуговування державного боргу	19,61	29,58
обсяг сукупних платежів з обслуговування зовнішнього боргу	(32,38 %) 6,35	(37,25 %) 11,02
обсяг сукупних платежів з обслуговування внутрішнього боргу	(67,62 %) 13,26	(62,75 %) 18,56

Відомо, що номінальний ВВП у 2011 р. становив 1 316,6 млрд грн, а у 2012 р. – 1 408,9 млрд грн. Рівень зовнішньої заборгованості на одну особу у 2011 р. складав 537 дол. США, а у 2012 р. – 575,5 дол. США. Річний обсяг експорту товарів та послуг України у 2011 р. складав 656,86 млрд грн, а в 2012 р. – 658,69 млрд грн. Величина доходів Державного бюджету України на 2011 р. склала 303,87 млрд грн, а на 2012 р. – 373,96 млрд грн.

Побудуйте діаграму, що висвітлює тенденції зміни та співвідношення показників "загальний обсяг державного боргу до ВВП", "обсяг зовнішнього боргу до ВВП" та "обсяг внутрішнього боргу до ВВП".

Зробіть обґрунтовані висновки.

Методичні рекомендації до виконання завдання 7.1

Боргова безпека держави – це рівень внутрішньої і зовнішньої заборгованості держави з урахуванням вартості її обслуговування та ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень й оптимального співвідношення між ними, достатній для вирішення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує втратою суверенітету та руйнуванням вітчизняної фінансової системи.

Показники боргової безпеки є найбільш об'єктивним інструментом визначення впливу державного боргу на фінансово-економічне становище держави. Виділяють абсолютні та відносні показники боргової безпеки. Основним *абсолютним показником* боргової безпеки є обсяг державного та гарантованого боргу. Серед *відносних показників* виділяють показники структури державного боргу, а також індикатори стану боргової безпеки, які відображені у "Методиці розрахунку рівня

економічної безпеки України", розробленої Міністерством економічного розвитку і торгівлі України [37].

Індикатори стану боргової безпеки подано у табл. 7.2.

Показник "відношення загального обсягу державного боргу (внутрішнього, зовнішнього) до ВВП" дає змогу зіставити величину державного боргу країни і ВВП. Динаміка прискореного зростання державного боргу, порівняно зі зростанням ВВП, свідчить про збільшення державного попиту на внутрішні та зовнішні ресурси швидшими темпами, ніж відбувається економічний розвиток країни. Даний показник відображає потенціальні можливості національної економіки розраховатися з кредиторами.

Таблиця 7.2

Індикатори та порогові значення індикаторів стану боргової безпеки України [37]

№ п/п	Індикатор, одиниця виміру	Порогове значення
1	2	3
1	Відношення загального обсягу державного боргу до ВВП, %	не більше 60
2	Відношення обсягу зовнішнього боргу до ВВП, %	не більше 25
3	Відношення обсягу внутрішнього боргу до ВВП, %	не більше 30
4	Рівень зовнішньої заборгованості на одну особу, дол. США	не більше 200

Закінчення табл. 7.2

1	2	3
5	Відношення державного зовнішнього боргу до річного експорту товарів і послуг, %	не більше 70
6	Відношення сукупних платежів з обслуговування зовнішнього боргу до річного експорту товарів і послуг, %	не більше 12
7	Відношення сукупних платежів з обслуговування державного боргу до експорту товарів і послуг, %	не більше 18
8	Відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування зовнішнього боргу до доходу державного бюджету, %	не більше 20
9	Відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування внутрішнього боргу до доходів державного бюджету, %	не більше 25

Відношення загального обсягу зовнішнього боргу до ВВП показує загальний рівень боргової складової національної економіки.

Рівень зовнішньої заборгованості на одну особу показує боргове навантаження на економіку країни.

Відношення державного зовнішнього боргу до річного експорту товарів і послуг демонструє довгострокову спроможність держави акумулювати валютні надходження для покриття зовнішніх боргових зобов'язань без додаткового пресингу на сальдо платіжного балансу.

Відношення сукупних платежів з обслуговування зовнішнього боргу до річного експорту товарів і послуг дає можливість оцінити ліквідну позицію економіки країни. Цей показник дає оцінку платоспроможності країни на найближчу перспективу. Показник вважається критичним, коли його рівень досягає 20 – 25 %.

Відношення сукупних платежів з обслуговування загального обсягу державного боргу до експорту товарів і послуг (коефіцієнт обслуговування боргу) показує, яка частина валютних надходжень країни повертається за кордон.

Для виміру навантаження на бюджет використовуються і показники відношення платежів з обслуговування державного боргу в цілому, і за зовнішнім (внутрішнім) зокрема, до суми бюджетних доходів. Для показника відношення платежів за зовнішнім державним боргом до суми доходів державного бюджету критичним вважається рівень 25 – 30 %.

Обслуговування державного боргу – операції щодо здійснення плати за користування кредитом (позикою), сплати комісій, штрафів та інших платежів, пов'язаних з управлінням державним боргом.

Погашення державного боргу – операції з повернення позичальником кредитів (позик) відповідно до умов кредитних договорів та/або випуску боргових цінних паперів.

Практичне завдання 7.2

Провести аналіз реалізації бюджетної політики в Україні на основі розрахунку рівня дефіциту (профіциту) бюджету у відсотках до ВВП за аналізований період. Відомо, що обсяг ВВП у 2012 році склав 1 408 800 млн грн, а у 2013 році – 1 454 900 млн грн.

Вихідні дані для розрахунку рівня дефіциту (профіциту) бюджету у відсотках до ВВП за аналізований період представлено у табл. 7.3.

Таблиця 7.3

Вихідні дані для розрахунків (у млн грн) [38]

Показники	2012 рік	2013 рік
Доходи Державного бюджету України	346 054	339 180,3
Видатки Державного бюджету України	395 681,5	403 403,2
Профіцит (дефіцит) Державного бюджету України	розрахувати	розрахувати

Здійснити аналіз результатів та зробити висновки.

Методичні рекомендації до виконання завдання 7.2

Профіцит (дефіцит) бюджету розраховується як різниця між величиною доходів бюджету і величиною видатків бюджету. *Профіцит бюджету* спостерігається, якщо різниця між величиною доходів бюджету і величиною видатків бюджету позитивна. *Дефіцит бюджету* спостерігається, якщо різниця між величиною доходів бюджету і величиною видатків бюджету від'ємна.

Рівень дефіциту (профіциту) бюджету у відсотках до ВВП ($P_{\text{б до ВВП}}$) визначається за формулою:

$$P_{\text{б до ВВП}} = \frac{П_{\text{б}} (Д_{\text{б}})}{\text{ВВП}} \times 100, \quad (7.1)$$

де $П_{\text{б}}$ ($Д_{\text{б}}$) – відповідно профіцит чи дефіцит бюджету, грн;

ВВП – величина номінального ВВП, грн.

Позитивною тенденцією для країни й одним із критеріїв ефективної бюджетної політики є значна частка профіциту в обсязі ВВП країни.

Практичне завдання 7.3

Оцініть стан сучасної соціальної політики на основі визначення втрат ВВП від недовикористання виробничих можливостей країни через циклічне безробіття. Відомо, що рівень безробіття в Україні на кінець 2013 року, який розрахований за методологією Міжнародної організації праці (МОП), склав 7,2 %, рівень природного безробіття склав 6 %, а номінальний ВВП у 2013 році становив 1 454 900 млн грн.

Методичні рекомендації до виконання завдання 7.3

Математична залежність втрат ВВП від циклічного безробіття була виведена Артуром Оукеном (закон Оукена) і формулюється наступним чином: якщо фактичний рівень безробіття перевищує природний на 1 %, то втрати ВВП становлять 2,5 %. Згідно з законом Оукена:

$$\frac{(Y - Y^*)}{Y^*} = -\beta \times (U - U^*), \quad (7.2)$$

де Y – фактичний ВВП, грн;

Y^* – потенційний ВВП, грн;

U – фактичний рівень безробіття, %;

U^* – природний рівень безробіття, %;

β – емпіричний коефіцієнт чутливості ВВП до зміни циклічного безробіття (коефіцієнт Оукена), який дорівнює 2,5.

Рекомендована література

Основна

1. Бліщук К. М. Економічний аналіз державної політики: основні поняття, підходи до застосування : навч. посіб. / К. М. Бліщук, Є. Г. Матвіїшин. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2007. – 268 с.
2. Бодров В. Г. Державне регулювання економіки та економічна політика : навч. посіб. / В. Г. Бодров, О. М. Сафронова, Н. І. Балдич. – К. : Академвидав, 2010. – 520 с.
3. Бодров В. Г. Трансформація економічних систем: концепції, моделі, механізми регулювання та управління : навч. посіб. / В. Г. Бодров. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 102 с.
4. Гриньова В. М. Державне регулювання економіки : підручник / В. М. Гриньова, М. М. Новікова. – К. : Знання, 2008. – 398 с.
5. Калетнік Г. М. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / А. Г. Мазур, О. Г. Кубай. – К. : Ліра-М, 2011. – 428 с.
6. Михасюк І. Р. Державне регулювання економіки : підручник / І. Р. Михасюк. – К. : Ліра-М, 2011. – 216 с.

Додаткова

7. Бодров В. Г. Державне регулювання інноваційної модернізації промислового комплексу України : наукове видання / В. Г. Бодров, М. В. Гаман, В. О. Гусєв. – К. : НАДУ, 2010. – 73 с.
8. Бюджетна політика у контексті соціально-економічного розвитку України : у 6 т. Т. 5. Реформування міжбюджетних відносин і зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування / редкол. М. Я. Азаров, Ф. О. Ярошенко, В. Г. Бодров (кер. авт. кол.) та ін. – К. : НДФІ, 2004. – 400 с.
9. Бюджетний кодекс України (зі змінами, внесеними згідно із законами) № 1275-VI від 16.04.2009 // Відомості Верховної Ради. – 2009. –
№ 38. – С. 534.
10. Геєць В. М. Економічні дослідження (методологія,

інструментарій, організація, апробація) : навч. посіб. / В. М. Геєць, А. А. Мазаракі, О. П. Корольчук та ін. ; за ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 279 с.

11. Господарський кодекс України від 09.01.2007 р. № 549-V // Відомості Верховної Ради. – 2007. – № 12. – С. 106.

12. Економічна теорія: Макро- та мікроекономіка : підручник / за ред. З. Ватаманюка, С. Панчишина. – К. : ВД "Альтернативи", 2005. – 606 с.

13. Запатріна І. В. Розвиток системи державного капітального інвестування в Україні / І. В. Запатріна // Фінанси України. – 2009. – № 4.

–

С. 53–64.

14. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки : курс лекцій / О. І. Ковтун. – К. : Ліра-М, 2012. – 388 с.

15. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки : практикум / О. І. Ковтун. – К. : Ліра-М, 2012. – 340 с.

16. Конституція України. – К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 1996. – 142 с.

17. Лютий І. О. Теоретико-методологічні засади бюджетної політики держави / І. О. Лютий // Фінанси України. – 2009. – № 12. – С. 13–19.

18. Піхоцький В. Ф. Ефективність бюджетної політики як інструмент соціально-економічного розвитку України / В. Ф. Піхоцький // Фінанси України. – 2010. – № 2. – С. 30–37.

19. Про зайнятість населення : Закон України № 1725-VI від 17.11.2009 // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 8. – С. 54.

20. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України № 4231-VI від 13.01.2012 // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 1. – С. 154.

21. Про інвестиційну діяльність : Закон України № 3461-VI від 02.06.2011 // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 51. – С. 578.

22. Про інноваційну діяльність : Закон України № 3715-VI від 08.09.2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 77. – С. 14.

23. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України № 4618-VI від 22.03.2012 // Голос України. – 2012. – № 70. – С. 12.

24. Щетинін А. І. Політична економія : підручник / А. І. Щетинін. – К. :

Ресурси мережі Інтернет

25. Балабан О. Р. Державне регулювання інноваційної діяльності [Електронний ресурс] / О. Р. Балабан. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltn/15_3/244_Balaban_15_3.pdf.

26. Башнянин Г. І. Регулювання економічних систем і його типи [Електронний ресурс] / Г. І. Башнянин, Г. С. Третяк, О. М. Мартин. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/chem_biol/17_2/135_Baszniapyn_17_2.pdf.

27. Зайдель М. І. Економічна політика незалежної України: деякі підсумки та перспективи [Електронний ресурс] / М. І. Зайдель. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Grani/2012_1/40.pdf.

28. Кульчицький Б. В. Методологічні проблеми типологізації економічних систем суспільства [Електронний ресурс] / Б. В. Кульчицький. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/lglpdp/2002_27/135_Kulczycki_LG_27.pdf.

29. Кульчицький Б. В. Типологізація економічних систем на основі уточнюючих об'єктивних критеріїв [Електронний ресурс] / Б. В. Кульчицький. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltn/13_2/198_Kulczycki_13_2.pdf.

30. Лапчук Я. Зміст і цілі грошово-кредитної політики [Електронний ресурс] / Я. Лапчук. – Режим доступу : <http://www.nbuu.gov.ua/portal/Lapczuk.pdf>.

31. Лозова О. Роль грошово-кредитної політики в стимулюванні інноваційного розвитку вітчизняної економіки [Електронний ресурс] / О. Лозова. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gev/2011_2.pdf.

32. Малига В. А. Регуляторна політика як напрям вдосконалення правового регулювання господарських відносин [Електронний ресурс] / В. А. Малига. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/Nashp/2011_1_2/Maluga.pdf.

33. Мордвінов О. Г. Досвід формування механізму регуляторної політики в США та можливості застосування його в Україні [Електронний ресурс] / О. Г. Мордвінов, М. А. Погрібняк. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ptdu/2011_2/files/PD211_28.pdf.
34. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.portal.rada.gov.ua>.
35. Офіційний сайт Державного агентства України з інвестицій та розвитку. – Режим доступу : <http://in.ukrproject.gov.ua/>.
36. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
37. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/>.
38. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>.
39. Павлішенко І. Б. Державне регулювання підприємництва в Україні: напрямки та пріоритети [Електронний ресурс] / І. Б. Павлішенко. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/17_1/258_Pawliszenko_17_1.pdf.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до виконання практичних завдань
і плани семінарських занять
з навчальної дисципліни
"ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ
ТА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА"
для студентів спеціальності
8.15010008 "Публічне адміністрування"
денної форми навчання**

Укладач **Шумська** Ганна Миколаївна

Відповідальний за випуск **Гавкалова Н. Л.**

Редактор **Лященко О. Г.**

Коректор **Маркова Т. А.**

План 2014 р. Поз. № 210.

Підп. до друку Формат 60 x 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 2,25. Обл.-вид. арк. 2,81. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9-А

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*